

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2022-17252
Den 5. oktober 2022

Rådsmøde (almindelige anliggender) den 18. oktober 2022

SAMLENOTAT

1. EP-valgloven	2
2. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober 2022 (udkast til konklusioner)	8
3. Konferencen om Europas fremtid	10
4. Artikel 7-procedure (Polen)	13

1. EP-valgloven

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

Den 3. maj 2022 vedtog Europa-Parlamentet på sin plenarforsamling et forslag til en ny valglov for Europa-Parlamentsvalg. Forslaget har til formål at gøre proceduren for Europa-Parlamentsvalg mere ensartet og dermed øge valgets gennemsigtighed og legitimitet, sikre alle unionsborgere de samme rettigheder samt øge valgdeltagelsen. Ændringerne indebærer bl.a. indførelse af en fælles EU-valgkreds, oprettelse af en fælles EU-valgmyndighed, indførelse af 16 års valget samt oplæg til formalisering af den såkaldte spidskandidat-proces.

Forslaget vurderes i sin nuværende form at have statsfinansielle konsekvenser. Forslaget vil endvidere have lovgivningsmæssige konsekvenser i form af en tilpasning af den danske Europa-Parlamentsvalglov og tilhørende administrative forskrifter.

Regeringen støtter selvsagt ambitionen om at sikre gode betingelser for legitime, demokratiske valg samt borgerengagement. Regeringen finder dog væsentlige dele af forslaget problematisk.

Forslaget behandles nu i Rådet efter en særlig beslutningsprocedure, hvor Rådet træffer afgørelse ved enstemmighed. Endelig vedtagelse og ikrafttræden kræver godkendelse i alle medlemsstater.

2. Baggrund

Valgloven i den Europæiske Union blev vedtaget i 1976 forud for de første direkte valg til Europa-Parlamentet i 1979. I henhold til TEUF art. 223, stk. 1, udarbejder Europa-Parlamentet ”forslag med henblik på fastsættelse af de bestemmelser, der er nødvendige for, at dets medlemmer kan vælges ved almindelige direkte valg ifølge en i alle medlemsstater ensartet fremgangsmåde eller efter principper, der er fælles for alle medlemsstater”. Valgloven er én af de få sager, hvor det er Europa-Parlamentet – og ikke Kommissionen - som har initiativretten til at fremsætte lovforslag.

Senest blev valgloven forsøgt ændret forud for Europa-Parlamentsvalget i 2019, men Tyskland, Cypern og Spanien nåede af forskellige grunde ikke at godkende rådsbeslutningen. Europa-Parlamentet besluttede herefter at påbegynde arbejdet med udarbejdelsen af en helt ny valglov, som skulle erstatte den eksisterende. Den 3. maj 2022 vedtog plenarforsamlingen et forslag fra AFCO-udvalget til en ny valglov for Europa-Parlamentsvalg. Forslaget blev oversendt til de nationale parlamenter den 19. maj 2022 og gjort tilgængelig for Rådet i dansk sprogversion den 20. maj 2022. Forslaget behandles nu i Rådet efter en særlig beslutningsprocedure for sager, hvor Europa-Parlamentet har initiativret. Rådet kan med enstemmighed stemme ”ja” eller ”nej” til forslaget. Selvom den særlige lovgivningsprocedure formelt alene giver Rådet mulighed for at stemme ja eller nej, kan Europa-Parlamentet af egen drift vælge – på baggrund af dialog med Rådet – at revidere sit eget lovforslag mhp. at imødekomme Rådets bekymringer og bane vejen for et kompromis med Rådet. Endelig vedtagelse og ikrafttræden af en ny Europa-Parlamentsvalglov kræver godkendelse i alle medlemsstaterne.

3. Formål og indhold

Den nye valglov har som formål at gøre proceduren for afvikling af Europa-Parlamentsvalg mere ensartet gennem harmonisering eller fastsættelse af fælles principper. Ifølge Europa-Parlamentet er hensigten desuden at øge valgdeltagelsen, den demokratiske legitimitet og gennemsigtighed, sikre alle unionsborgere de samme rettigheder og styrke det europæiske offentlige rum.

Europa-Parlamentets forslag til en ny valglov indeholder både elementer fra den eksisterende valglov og nye elementer. Følgende elementer kan fremhæves:

Spidskandidatproces for valg af Kommissionens formand:

Det fremgår af forslaget indledende betragtninger, at der bør indføres en såkaldt spidskandidatproces for valg af Kommissionens formand. Det vil i praksis betyde, at beslutningen om udpegelse af formand for Kommissionen skal følge direkte som en konsekvens af udfaldet af valget til Europa-Parlamentet. Det ville i givet fald betyde, at Det Europæiske Råds traktatsikrede ret til at foreslå en kandidat til posten som formand for Kommissionen – under hensyntagen til resultatet af valget til Europa-Parlamentet – vil blive tilsidesat. Processen foreslås formaliseret gennem en interinstitutionel aftale.

En fælles EU-valgkreds med transnationale kandidatlistes og en fælles EU-valgmyndighed:

Europa-Parlamentet foreslår, at der som supplement til de eksisterende nationale valgkredse indføres en fælles EU-valgkreds med tilhørende fælles EU-kandidatlistes (transnationale listes), der dækker alle medlemsstaterne, hvorfra der vælges 28 ekstra medlemmer af Europa-Parlamentet. Indførelse af transnationale listes medfører, at hver vælger får to stemmer ved Europa-Parlamentsvalg. Én stemme til at vælge medlemmerne af Europa-Parlamentet i de nationale valgkredse og én til at vælge medlemmer af Europa-Parlamentet i den fælles EU-valgkreds. Det foreslås desuden, at der nedsættes en fælles uafhængig EU-valgmyndighed bestående af nationalt udpegede eksperter, som skal sikre korrekt gennemførelse af valgprocessen i den fælles EU-valgkreds, forvalte den europæiske valgliste, alle funktioner i forbindelse med afviklingen af valget i den fælles EU-valgkreds og træffe afgørelse i eventuelle tvivlsspørgsmål. Endelig lægges der op til at pålægge europæiske og nationale offentlige radio- og tv-stationer at afsætte sendetid proportionelt afstemt efter valgresultatet i den fælles EU-valgkreds ved det foregående valg med henblik på at sikre et minimum af sendetid til hver fælles EU-liste.

Øget ensartning af de nationale valg til Europa-Parlamentet:

Derudover foreslås en række tiltag til at gøre valgprocessen mere ensartet på tværs af medlemsstater, herunder:

- at enhver unionsborger, der er fyldt 16 år, herunder personer med handicap uanset deres rets- og handleevne, har ret til at stemme ved valget (også unionsborgere, der bor eller arbejder i et tredjeland), uden at dette berører eksisterende forfatningsmæssige bestemmelser om fastsættelse af en minimumsalder på 18 eller 17 år;
- at alle unionsborgere, der er fyldt 18 år, får ret til at stille op til valget;
- at der indføres en fælles valgdag på Europadagen den 9. maj;
- at valget slutter kl 21:00 lokal tid;
- at medlemsstaterne drager omsorg for, at der kan brevstemmes (det er uklart, om der her menes afstemning pr. brev eller som i Danmark ved forhåndsafstemning);

- at hver medlemsstat skal udpege en kontaktmyndighed, der er ansvarlig for at udveksle oplysninger om vælgere med kontaktmyndigheder i øvrige medlemsstater og den foreslåede nye fælles EU-valgmyndighed;
- at medlemsstaterne skal sikre, at alle borgere, herunder borgere med handicap, har lige adgang til relevant materiale, stemmefaciliteter og valgsteder;
- at der kan fastsættes en spærregrænse, der ikke må overstige 5 pct. og at spærregrænsen ikke må være lavere end 3,5 pct. i valgkredse med mere end 60 pladser;
- at kampagneaktiviteter tidligst må begynde otte uger før valgdagen;
- at medlemsstaterne skal indføre en periode på 48 timer før valgdagen, hvor det ikke er tilladt at spørge vælgerne om deres stemmeintentioner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet vedtog den 3. maj 2022 sit lovforslag til reform af valgloven i Den Europæiske Union.

5. Nærhedsprincippet

I medfør af nærhedsprincippet handler Unionen på de områder, der ikke hører ind under dens enekompetence, kun hvis og i det omfang målene for den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne på centralt, regionalt eller lokalt plan, men på grund af den påtænkte handlingens omfang eller virkninger bedre kan nås på EU-plan, jf. artikel 5, stk. 3 i Traktaten om Den Europæiske Union. Europa-Parlamentet henviser i forslagets indledende betragtning nr. 23 til, at fastsættelse af de nødvendige bestemmelser for almindelige direkte valg af medlemmerne af Europa-Parlamentet i overensstemmelse med en ensartet valgprocedure for så vidt angår den EU-dækkende valgkreds og med principper, der er fælles for alle medlemsstater, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, men på grund af dets omfang og virkninger bedre kan nås på EU-plan.

Regeringen vurderer, at forslaget henset til det overordnede formål grundlæggende er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Regeringen er dog samtidig af den opfattelse, at hvert enkelt element i forslaget bør vurderes nøje i forhold til nærhedsprincippet. Regeringen er i den forbindelse skeptisk over for bl.a. forslaget om at fastsætte valgets alder til 16 år, idet dette forhold efter regeringens opfattelse i vid udstrækning bør ses i sammenhæng med myndighedsalderen i de enkelte medlemsstater og bør reguleres af medlemsstaterne i overensstemmelse med nationale valgtraditioner. Det kan i forlængelse heraf nævnes, at Folketinget Europaudvalg har vedtaget en begrundet udtalelse, der finder, at forslaget er i strid med nærhedsprincippet, da flere af elementerne bedre opfyldes gennem national lovgivning. Det nederlandske parlament og den svenske Riksdag har ligeledes vedtaget begrundede udtalelser om nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Valget af danske medlemmer til Europa-Parlamentet er reguleret i Europa-Parlamentsvalgloven (lovbekendtgørelse nr. 293 af 7. marts 2022) samt i en række bekendtgørelser udstedt i medfør af denne lov og folketingsvalgloven, som efter Europa-Parlamentsvalgloven finder tilsvarende anvendelse ved Europa-Parlamentsvalg. Dertil fastsætter vejloven regler vedrørende valgplakater. Radio- og fjernsynsloven regulerer offentlige public service radio- og tv-stationer, hvoraf det bl.a. følger, at DR og TV2 har en udstrakt grad af uafhængighed fsva. deres programvirksomhed.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Vedtagelse af forslaget til en ny valglov for Europa-Parlamentsvalg vil for langt hovedpartens vedkommende indebære ændringer af den danske Europa-Parlamentsvalglov og en række administrativt fastsatte regler.

Forslaget om at pålægge public service radio- og tv-stationer at dække valgene på en bestemt måde vil kræve en ændring af radio- og fjernsynsloven samt ændringer i DR's public service-kontrakt og TV2's public service-tilladelse.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes at have statsfinansielle konsekvenser i form af afledte nationale udgifter forbundet med eventuel afslutning af valgbehandlingen kl. 21.00 CET. I Danmark afsluttes valgbehandlinger kl. 20.00, og en eventuel udvidelse med en time vil betyde, at kommunerne skal kompenseres for udgifter i omegnen af 7 mio. kr. pr. Europa-Parlamentsvalg.

Forslaget om, at der skal oprettes en fælles EU-valgkreds, vurderes også at have statsfinansielle konsekvenser, idet forslaget umiddelbart vil medføre, at der skal afholdes en form for dobbeltvalg til Europa-Parlamentet. Omkostninger forbundet hermed er vanskelige at estimere, men skønnes at forøge omkostningerne med i omegnen af 80 mio. kr. pr. Europa-Parlamentsvalg.

Der kan endvidere være udgifter på EU-niveau forbundet med oprettelse af en fælles europæisk valgmyndighed. Det fremgår af Europa-Parlamentets forslag, at udgifterne til EU-valgmyndigheden, herunder vederlag til dens medlemmer, finansieres over bevillinger fra Unionens almindelige budget. Derudover kan der være udgifter på EU-niveau forbundet med en forøgelse af antallet af medlemmer af Europa-Parlamentet med 28 ekstra medlemmer, som ville skulle udpeges på de transnationale valglister.

Det kan ikke udelukkes, at forslaget vil medføre yderligere statsfinansielle konsekvenser.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom. En vedtagelse af forslaget vurderes ikke at have samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

En vedtagelse af forslaget skønnes ikke at have konsekvenser for beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Forslaget har været i interministeriel høring i EU-specialudvalget for relationer mellem EU's institutioner samt hos Kulturministeriet. Derudover er forslaget sendt i bred ekstern høring til de opstillingsberettigede danske partier, tænketanke, interesseorganisationer, universiteter mv.

Der er modtaget høringssvar fra Danmarks Radio (DR), Institut for statskundskab ved Aarhus Universitet og partiet Venstre. For gennemgang af høringssvarene henvises til revideret grund- og nærhedsnotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 1. juli 2022.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generel opbakning til Europa-Parlamentets initiativ til at opdatere den eksisterende valglov, bl.a. henset til, at det ikke lykkedes at opdatere valgloven i 2019 grundet manglende godkendelse i tre medlemsstater. Der forventes dog i flertallet af medlemslandene skepsis over for forslaget om indførelse af en fælles EU-valgkreds og transnationale kandidatlistor samt det delvist relaterede ønske om indførelse af en formaliseret spidskandidatproces for udpegelse af kommissionsformanden. Derudover ventes der skepsis over for flere forslag til ændring af valgfaholdelsen herunder den foreslåede 16 års valgetsalder.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter overordnet ambitionen om at styrke forudsætningerne for afholdelse af legitime, demokratiske valg til Europa-Parlamentet samt for høj valgdeltagelse. Regeringen finder dog væsentlige dele af forslaget problematisk, herunder spidskandidat-procesen og en fælles EU-valgkreds med transnationale kandidatlistor. Regeringen kan endvidere ikke støtte forslaget om en 16 års valgetsalder, eller at enhver unionsborger bosat i et tredjeland skal have valget til Europa-Parlamentsvalg. Regeringen er endvidere bekymret for en række yderligere detaljerede forslag til regulering af valghandlingen (inkl. valgkamp, stemmeafgivelse og udformning af stemmesedler), som bedst reguleres nationalt ud fra nationale traditioner mv. Regeringen ser desuden ikke behov for, at der på EU-plan foretages regulering af public service-mediernes forpligtelse til at dække europæiske forhold, ligesom regeringen er modstander af ændringer i valgloven, som direkte eller indirekte forudsætter eller måtte tilskynde til traktatændringer.

Regeringen kan dog støtte de dele af forslaget, som også var en del af rådsbeslutningen fra 2018, og som ikke trådte i kraft grundet manglende godkendelse i tre medlemsstater. Det gælder bl.a. forslaget om, at der kan fastsættes en spærregrænse, der ikke må overstige 5 pct. og at hver medlemsstat skal udpege en kontaktmyndighed, der er ansvarlig for at udveksle oplysninger om vælgere med kontaktmyndigheder i øvrige medlemsstater. Regeringen er endvidere positiv over for forslaget om, at medlemsstaterne skal sikre, at alle borgere, herunder borgere med handicap, har lige adgang til relevant materiale, til stemmefaciliteter og til valgsteder, og at også unionsborgere, der er uden fast bopæl, bor i lukkede boliger, er hjemløse eller afsoner fængselsstraffe, skal kunne stemme.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Revideret grund- og nærhedsnotat om ”Europa-Parlamentets forslag til Rådets forordning om almindelige direkte valg af medlemmerne af Europa-Parlamentet” er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 1. juli 2022.

2. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober 2022 (udkast til konklusioner)

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 18. oktober 2022 forventes udkastet til konklusioner for mødet i Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober præsenteret og drøftet. Udkastet til konklusioner foreligger endnu ikke. Dagsordenen for mødet er fortsat under overvejelse, men der er indtil videre lagt op til, at der vil være en drøftelse af Ukraine, energi, økonomiske emner og eksterne relationer.

2. Baggrund

Der afholdes møde i Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober 2022. I henhold til forretningsordenen for Det Europæiske Råd (artikel 3) forbereder Rådet (almindelige anliggender) møderne i Det Europæiske Råd.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 18. oktober 2022 forventes udkastet til konklusioner for mødet i Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober præsenteret og drøftet. Udkastet til konklusioner foreligger endnu ikke, og dagsordenen for mødet er fortsat under overvejelse. Indtil videre er der lagt op til, at der på mødet i Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober vil være en drøftelse af Ukraine, energi, økonomiske emner og eksterne relationer.

Drøftelsen af Ukraine vil afhænge af situationen op til topmødet, men det forventes, at den særligt vil fokusere på EU's støtte til Ukraine samt EU's håndtering af Rusland.

Under punktet om energi forventes stats- og regeringscheferne at drøfte situationen omkring elpriserne, forsyningssikkerhed, markedsoptimering og reduktion af efterspørgslen, herunder i lyset af de seneste tiltag, der er truffet på energiområdet. Dertil forventes eventuelt behov for yderligere handling drøftet.

Det forventes, at drøftelsen om økonomiske emner vil knytte sig tæt til drøftelsen om energisituationen og de økonomiske konsekvenser heraf. Det kan dertil ikke afvises, at drøftelsen også vil berøre spørgsmålet om risikoen for recession og underskud på statsfinanserne.

Under eksterne relationer forventes en drøftelse af EU's tilgang til Kina og en forberedende drøftelse af EU-ASEAN topmødet i december. Dertil forventes stats- og regeringscheferne at gøre status over forberedelserne til COP27 i Egypten til november og biodiversitetstopmødet i Montreal i december.

Det må forventes, at dagsordenen kan blive justeret frem mod mødet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Udkastet til konklusioner for Det Europæiske Råd den 20. – 21. oktober 2022 ventes ikke i sig selv at indebære statsfinansielle konsekvenser eller konsekvenser for EU's budget, for samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Det er dog muligt, at Det Europæiske Råd vil blive fulgt op af konkrete retsakter, målsætninger, konklusioner eller andet, der vil kunne få sådanne konsekvenser. Konsekvenserne af disse vil først kunne vurderes, når der foreligger konkrete forslag.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Idet der endnu ikke foreligger et udkast til konklusioner, kendes andre landes holdninger ikke på nuværende tidspunkt.

10. Regeringens generelle holdning

Der er tale om en vigtig drøftelse af udkastet til konklusioner for Det Europæiske Råd, som finder sted få dage før mødets afholdelse. Fra dansk side vil man arbejde for at fremme danske synspunkter i forhold til den kendte dagsorden.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

3. Konferencen om Europas fremtid

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

Konferencen om Europas fremtid blev formelt afsluttet den 9. maj 2022, hvor Konferencens bestyrelse overleverede den endelige rapport til formændene for hhv. Europa-Parlamentet, Kommissionen og Rådet. Som det følger af Konferencens regelsæt, har institutionerne forpligtet sig til hurtigt at undersøge, hvordan de effektivt vil følge op på rapporten inden for deres respektive kompetenceområder og i overensstemmelse med de eksisterende traktater. På rådsmødet d. 18. oktober 2022 ventes fortsatte drøftelser om Rådets opfølgning på Konferencen, herunder timingen for fremsendelse af Europa-Parlamentets forslag om at indkalde et konvent efter TEU artikel 48, stk. 2 til Det Europæiske Råd.

2. Baggrund

Konferencen om Europas fremtid udsprang bl.a. af et løfte, som kommissionsformand Ursula von der Leyen afgav i forbindelse med udpegningen af den nye EU-Kommission i 2019. Det var oprindeligt planen, at Konferencen skulle være lanceret i foråret 2020, men starten måtte udskydes pga. COVID-19. Formændene for Rådet, Europa-Parlamentet og EU-Kommissionen underskrev d. 10. marts 2021 en fælles erklæring, som bl.a. fastsatte tidsrammen og den overordnede struktur for Konferencen.

Forud for Konferencens officielle åbningsceremoni d. 9. maj 2021 i Strasbourg blev Konferencens centrale, digitale platform for borgerdialogerne lanceret d. 19. april 2021. En række møder i de såkaldte europæiske borgerpaneler blev afholdt i efteråret 2021 og foråret 2022. Hertil kom i alt 6 plenarforsamlinger. Arbejdet blev afsluttet på plenarforsamlingen d. 29.-30. april 2022, hvor der forelå omtrent 320 forslag inden for Konferencens ni temaer. Forslagene blev videregivet til Konferencens bestyrelse, der på den baggrund udarbejdede den endelige rapport. Rådet tog ikke individuel stilling til de enkelte forslag som led i Konferencen, men afventede opfølgningen på den endelige rapport efter Konferencens afslutning.

Konferencen har været understøttet af den samtidige gennemførelse af nationale debatter om Europas fremtid. I Danmark bevilligede Europa-Nævnet 3,8 millioner kroner til afholdelse af 188 arrangementer over hele landet med tilknytning til Konferencen.

Forud for indledningen af Konferencen var Danmark blandt initiativtagerne til et non-papir sammen med 11 andre medlemslande, der sigtede mod at holde fokus under Konferencen på at fremme et effektivt EU, der leverer konkrete, politiske resultater til gavn for borgerne og at øge EU's demokratiske legitimitet, herunder gennem øget åbenhed om EU's lovgivningsarbejde samt ved at overveje muligheder for at styrke de nationale parlamenters rolle i EU's daglige arbejde.

I opfølgning heraf tog Danmark – sammen med Nederlandene og Tyskland – initiativ til en åbenhedsalliance, der blev lanceret d. 23. september 2021 ved en såkaldt åbenhedspledge, som samtlige medlemslande siden tilsluttede sig, foruden EU-Kommissionen, en række medlemmer af Europa-Parlamentet og Den Europæiske Ombudsmand. Den 9. marts 2022 var udenrigsministeren – sammen med tyske og nederlandske ministerkolleger – vært for et online åbenhedsarrangement med deltagelse af EU's ombudsmand, Kommissionen og en række borgere.

I forbindelse med afslutningen på Konferencen tog Danmark og Sverige initiativ til et non-papir, som i alt 13 lande tilsluttede sig, der tog afstand fra uovervejede og forhastede traktatændringsprocesser og institutionelle reformer.

Rådssekretariatet har foretaget en analyse af forslagene, der konkluderer, at kun 18 ud af de omtrent 320 forslag ville kræve traktatændringer for at blive fuldt implementeret. I State of the Union-talen d. 14. september 2022 annoncerede kommissionsformanden, at hun støtter nedsættelsen af et konvent. Desuden annoncerede kommissionsformanden, at hun ville gøre borgerpaneler mere permanente, samt at flere forslag i Kommissionens lovgivningsprogram for næste år følger op på forslag fra Konferencen, herunder lovgivning om mental sundhed.

3. Formål og indhold

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke detaljerede oplysninger om den kommende drøftelse på rådsmødet. Det er dog den foreløbige forventning, at Rådet vil fortsætte drøftelserne om opfølgningen på Konferencen samt timingen for fremsendelse af Europa-Parlamentets forslag indkalde et konvent efter TEU artikel 48, stk. 2 til Det Europæiske Råd. Formandskabet forventes at lægge op til, at beslutningen i Rådet udskydes til efter vedtagelsen af Europa-Parlamentets rapport fra AFCO-udvalget, der vil uddybe Europa-Parlamentets ønsker til traktatændringer.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet vedtog resolutioner i både januar og juli 2020 om dets ønsker og forventninger til Konferencen. Parlamentet lagde her op til, at Konferencen skulle beskæftige sig med en bred vifte af emner, heriblandt også en række institutionelle spørgsmål om blandt andet gennemførelse af transnationale lister ved valg til Europa-Parlamentet og udvælgelsen af spidskandidater til posten som kommissionsformand. Europa-Parlamentet tilsluttede sig d. 4. marts 2021 fælleserklæringen om rammerne for Konferencen, som formændene for Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen underskrev d. 10. marts 2021.

Europa-Parlamentet vedtog to resolutioner – hhv. d. 4. maj og d. 9. juni 2022 – om opfølgningen på Konferencen, som begge bl.a. opfordrede til en aktivering af Traktatens artikel 48 om nedsættelse af et konvent med henblik på at drøfte ændringer af Traktaten. Europa-Parlamentet arbejder desuden på et konkret forslag om igangsættelse af processen om ændring af Traktaten, inklusive specifikke indholdsmæssige ønsker hertil.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Konferencen om Europas fremtid indebærer ikke i sig selv statsfinansielle konsekvenser eller konsekvenser for EU's budget, for samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Det kan dog ikke udelukkes, at opfølgningen på den afsluttende rapport på Konferencen vil kunne medføre omtalte konsekvenser, såfremt det måtte ske i form af konkrete forslag til beslutninger. Konsekvenserne af disse kan først vurderes, når de konkrete forslag foreligger.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det vides endnu ikke, hvad der præcis bliver fokus for drøftelserne på rådsmødet d. 18. oktober 2022. Det er overordnet forventningen, at medlemslandene vil fremhæve nødvendigheden af en seriøs opfølgning på forslagene fra Konferencen samt fastlæggelse af en nærmere proces og metodologi herfor. Derudover ventes timingen for fremsendelse af Europa-Parlamentets forslag efter TEU artikel 48, stk. 2 også at blive rejst. En stor kreds af medlemslande er imod uovervejede og forhastet igangsættelse af en proces omkring ændringer af traktaten, mens en mindre gruppe, inklusive enkelte større medlemslande, er mere åbne over for eventuelle ændringer af traktaten.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringens holdning er, at der har været tale om en idékonference, hvor borgerne skulle være i centrum. Konferencen er ikke et beslutningsorgan, men regeringen finder det vigtigt, at borgernes idéer bliver taget alvorligt, og at der sker en seriøs opfølgning.

Opfølgningen på Konferencen bør så vidt muligt fokusere på politisk indhold og pege på konkrete, politiske resultater via EU-samarbejdet inden for rammerne af de strategiske prioriteter, som Det Europæiske Råd tidligere har vedtaget, og den eksisterende Traktat. Samtidig bør fokus på institutionelle reformer i opfølgningen på Konferencen begrænses.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 16. september 2022.

4. Artikel 7-procedure (Polen)

KOM (2017) 0835

Revideret notat.

1. Resumé

I december 2017 aktiverede Europa-Kommissionen proceduren efter EU-traktatens artikel 7, stk. 1, over for Polen. Baggrunden er, at den polske regering har gennemført en række retsreformer, som ifølge Kommissionen udgør en systemisk trussel mod retsstatsprincippet, der er en af EU's grundlæggende værdier. Sagen er under løbende behandling i Rådet (almindelige anliggender) og på rådsmødet den 18. oktober 2022 forventes en statusdrøftelse.

2. Baggrund

Kommissionen besluttede i december 2017 at aktivere artikel 7, stk. 1, i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) over for Polen. Baggrunden er, at den polske regering har gennemført en række retsreformer, som ifølge Kommissionen udgør en systemisk trussel mod det grundlæggende retsstatsprincip. Det var første gang, at proceduren i TEU artikel 7 blev aktiveret over for et medlemsland.

Hovedpunkterne i kritikken fra Kommissionen – som deles af et flertal af medlemslandene – vedrører særligt den politiske indflydelse på det polske retssystem. Den er konkret kommet til udtryk i form af bl.a. udskiftning af dommere gennem fremskyndet pensionering og politisk indflydelse på dommerudnævnelser i Polen. Kommissionen vurderer, at reformerne samlet set risikerer at skabe tvivl om det polske retsvæsens uafhængighed. Et flertal af medlemslande har bakket op om Kommissionen og har løbende tilkendegivet deres bekymring over retsstatssituationen i Polen.

Første del af proceduren efter artikel 7, stk. 1, er en høringsproces af Polen i Rådet (almindelige anliggender). Fem høringssessioner er blevet gennemført i hhv. juni, september og december 2018, juni 2021 samt februar 2022. Rådet er desuden blevet orienteret af Kommissionen om status på sagen en række gange - senest i december 2021.

Den polske forfatningsdomstol, hvis uafhængighed kan betvivles som følge af de polske retsreformer, har i afgørelserne af 14. juli og 7. oktober 2021 slået fast, at visse grundlæggende bestemmelser i EU-traktaten, herunder særligt TEU artikel 19, stk. 1, andet afsnit, om adgang til domstolsprøvelse og effektiv retsbeskyttelse, ikke er forenelige med den polske forfatning. Afgørelsen stiller dermed bl.a. spørgsmål ved princippet om domstolenes uafhængighed, som er en grundlæggende forudsætning i en retsstat. Kommissionen har på den baggrund besluttet at indlede en traktatkrænkelsessag mod Polen den 22. december 2021, der fortsat er igangværende.

Rådet godkendte den 17. juni 2022 Kommissionens forslag til beslutning om Polens genopretningsplan. Forud for godkendelsen havde der været et længere forhandlingsforløb mellem Polen og Kommissionen. Med rådsbeslutningen om genopretningsplanen betinges udbetalingen af

midler fra genopretningsfaciliteten til Polen bl.a. af gennemførelse af en række milepæle, der skal adressere Polens udfordringer i forhold til retsvæsenets uafhængighed. Polen har endnu ikke leveret tilfredsstillende på milepælene.

Der er dog fortsat alvorlige problemer med overholdelsen af domstolenes uafhængighed i Polen, som er blevet gradvist forværret i de seneste år. Det gælder ikke mindst disciplinærsanktionerne mod polske dommere, der f.eks. udtrykker offentlig kritik af ændringerne i det polske retsvæsen, eller som træffer beslutninger, der er påkrævede for at håndhæve EU-retten.

Artikel 7 i Traktaten om Den Europæiske Union

Proceduren indebærer, at Rådet på begrundet forslag af en tredjedel af medlemslandene, Europa-Parlamentet eller Europa-Kommissionen med et flertal på fire-femtedele af sine medlemmer (minus det pågældende land, dvs. aktuelt 21 medlemslande), og efter godkendelse af Europa-Parlamentet, kan fastslå, at der er en klar fare for, at et medlemsland groft overtræder de grundlæggende værdier, der er nævnt i TEU art. 2. Inden da hører Rådet det berørte medlemsland og kan efter samme fremgangsmåde rette henstillinger til medlemslandet.

Det Europæiske Råd kan ligeledes ved enstemmighed og på forslag af en tredjedel af medlemslandene eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet – og efter at have opfordret dette medlemsland til at fremsætte sine bemærkninger – fastslå, at et medlemsland groft og vedvarende overtræder værdierne nævnt i TEU art. 2. Hvis en grov og vedvarende overtrædelse måtte blive fastslået af Det Europæiske Råd, kan Rådet med kvalificeret flertal beslutte at suspendere visse af medlemslandets rettigheder, herunder dets stemmeret.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 18. oktober 2022 forventes en statusdrøftelse om retsstatssituationen i Polen med afsæt i en præsentation fra Kommissionen om den seneste udvikling.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemslande har løbende udtrykt bekymring over retsstatssituationen i Polen på rådsmøderne og formået at fastholde sagen på dagsordenen. Enkelte lande har været mere tilbageholdende eller har – for ganske få vedkommende – støttet Polen i sagen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen er meget bekymret over retsstatssituationen i Polen og er generelt enig i Kommissionens kritikpunkter af Polens retsreformer. Regeringen har løbende udtrykt sin bekymring i Rådet og i forbindelse med bilaterale møder med repræsentanter for den polske regering.

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. EU's grundlæggende værdier er afgørende for legitimiteten og effektiviteten af EU-samarbejdet, herunder eksempelvis også hvad angår det indre marked. Dertil kommer, at danske borgere, lønmodtagere og virksomheder har konkret interesse i et velfungerende og uafhængigt retsvæsen i Polen.

Regeringen bakker derfor aktivt op om, at man holder artikel 7-proceduren på dagsordenen i Rådet for at opretholde det politiske pres, herunder også ved fortsatte høringssessioner.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 11. februar 2022.